ԵՎ ԲԱԲԱԽՈՒՄ Է ՍԻՐՏԸ ՑԵՂԻ

Նոր-նոր անկախություն հռչակած երկրի զինվորը լինել, մարտնչել դարեր շարունակ խնկված ազատության երազած հայրենիքի համար դժվարին, բայց պատվավոր պարտք ու, ինչպես Նժդեհը կասեր, իրավունք է, որ վերջին տարիներին տրվեց հայ քաջորդիներին: Ավաղ, հաղթություններ զուգահեռ նաև ճակատագրական ողբերգություններ է ի հայտ եկել. խոսքը վերաբերում է շարք-շարք անձնուրաց մարտիկների ճակատագրին: Նրանք, չխնայելով կյանքն ազատ ու անկախ

հայրենիքի կայացման համար նետվել են մարտի, սակայն հաճախ մահվանից անուշադրությունը, ինչն ուզես, թե չուզես, ընկնում է մարդուն, երբեմն խոցում թշնամու գնդակից ավելի խոր:

Եվ տակավին ազգը շարունակում է իր հավերժական ճանապարհը նրանց շնորհիվ:

Գնում էին նրանք [illegible] կռամաններով, մեծամեծ [illegible] փամփուշտի [illegible] էին կրակել, ծառերի [illegible] աղոտ շարժվում էր իր [illegible] աղոտ լույսից:

Հրամանատարը շտապեցնում էր. հարկավոր էր շուտափույթ հասնել ժամանակին բարձունքին եւ ամուր դիրքեր գրավել: Հարկավոր էր: Բայց անսպասելի մեկեն լուսավորվեց հակառակորդի կրակահերթից, սկսվեց տհաճ փոխհրաձգությունը: Թափվող արկերին թիվ չկար:

Զինվոր Արգեն Գրիգորյանը, որ միշտ համարձակությամբ ու քաջությամբ էր աչքի ընկել, հանկարծ երբայց սուկալի ցավից ընկավ: Հետո սուր ցավին հաջորդեց երանավետ ուժասպառությունը: Արգենը հայտնվեց Երեւանի Ք. Պետրոսյանի անվան վնասվածքաբանության եւ ոսկրաբուժության ինստիտուտում, ուր մարտական դժվարին ռոմանտիկային փոխարինեց հաշմանդամի ողբերգական իրականությունը:

Թիվ 203 հիվանդասենյակ: Զրուցում եմ Արգենի հետ: Նրա աջ ոտքն անդամահատված է, ձախ ոտքի ծանր վիրահատություն է տարել: Նա ազգի նվիրյալ զինվորներից մեկը, ծնվել է 1967 թվականին Ասկերանի Սառնաղբյուր գյուղում: Ամուսնացած է: Հասցրել է ուրախանալ երկու զավակի ծննդյամբ: Գյուղի ազատագրումից հետո հայրը վերադարձել է այնտեղ ավերված օջախը նորոգելու, իսկ մայրը...

– 1992-ի մայիսի 10-ի առավոտյան ադրբեջանական բանակը փանկերով ու զրահամեքենաներով մտավ Սառնաղբյուր,– պատմում է Արգենը: – Անհավասար կռիվը տեւեց հինգ ժամ, հետո գյուղն ընկավ: Կարողացանք դուրս բերել փրկել գյուղացիներին, բացի չորսից, որոնցից մեկն էլ մայրս էր Ցինանդա Գրիգորյանը:

Եվ որքան էլ ջանում է զսպել իրեն, նրա աչքերը խոնավանում են ծանր հիշողության ցավից: Տանջող լռության մի պահ, որ բացատրելու կարիք չունի: Եվ զինվորագրվել է Արգենը Ասկերանի 31-րդ գնդին, կռվել մինչեւ վիրավորվելը: Նա հույս ունի, հավատում է, որ մայրը կենդանի է դեռ: Ներքին զգայությունն է ասում այդ:

Իսկ նրա փոքրիկ աղջնակի անունը Ցինանդա է:

Ընդունարանից ինձ ուղարկեցին 4-րդ հարկ, 8-րդ հիվանդասենյակ: Այնտեղ էր Յուրան Յուրա Մանուկյանը: Մահճակալին նստած նայում էր պատուհանից դուրս: Նրա ոտքը ծնկից ներքեւ չկար: Նրան խնամում էր մայրը: Յուրան հիշելու, զրուցելու տրամադրություն չուներ. խիստ վիրավորված էր ինչ-որ պաշտոնյայի «հոգատար» վերաբերմունքից: Վիրավորել էին վիրավորի արժանապատվությունը...

– Այն, ինչ կատարվել է քեզ հետ, ցավոք, շատերի հետ է կատարվում,– ասում եմ նրան: – Այս մեծ քաղաքի աղմուկի մեջ մի օր կլսվի նաեւ ճշմարտություն ու արդարություն պահանջող քո ձայնը...

Իսկ նրա ձայնը հերթական է ասում Յուրան մոր Աննայի խնամքությունների հաշվին, անասելի դժվարությունների գնով ավտոբուսով մեկնել է Ստեփանակերտ կնոջը եւ երեխաներին տեսակցելու: Գրել է նրանց ծանր, անմխիթար կացության մեջ, հանրակացարանի ցուրտ ու ծեփաթափ մի անկյունում: Դիմել է զինկոմիսարիատ, պահանջել երեխաների համար սահմանված վերջին ամիսների նպաստը: Սիմանույշ է արհամարհանքի հանդիպող անուշադրության, եւ հուսահատ վերադարձել Երեւան:

Մեջքակի երկարությամբ շարժասալյակով երթեւեկում է Արմեն Մելքոնյանը, կատակում, պատմում կյանքի մեծ ուժով ուրախացնում մյուս հիվանդներին: Քսանամյա այս երիտասարդը հայ զինվորին վայել հպարտությամբ է կրել ճակատագրի անողոք հարվածը կորցրել է զույգ ոտքերը...

Ծնվել է 1974 թվին Վարդի Շալի գյուղում: Զորակոչվել է ՀՀ Ազգային բանակ, ծառայել է Մեղրի սահմանագծում: Եղել է Զիզոպիում, վիրավորվել Հորադիզում: Թշնամու ականը սարքել է հենց ասահակյակերում: Ընկերներից երկուսը տեղում մահացել է:

– Կամածոքչի Արմենն ինձ հավերժ չէ: Տեղափոխեցին Հաղրութի

հիվանդանոց: Այնտեղ անզգայացնող ցավի ու մղձավանջի փասը օր: Ոտքերս սկսել էին սեւանալ: Ավտոբուսով փաթան Ստեփանակերտ, այնտեղից ուղղաթիռով Երեւան...

Կրեծի ծարավ կա Արմենի աչքերում միախառնված ցավին ու ներքին ողբերգությանը: Եվ միաժամանակ կամքի ու արիության ուժն է ճառագում նրա աչքերից:

Նայում եմ այս վիրավոր, ուժեղ հաղթող զինվորներին, զրուցում նրանց հետ նվիրվածության ու երախտիքի անենաջերմ զգացողությամբ եւ ծնվում են խոսքերը:

– Պետք է ապրել, տղերք: Հայրենիքը կա եւ պետք է լինի առաջին հերթին ապրողներով եւ անպիսի ապրողներով, որոնց ծանրությունը հանձն է մայր հողին: Ու այդպիսին եք եւ ձեզնով է, որ կենդանի եւ անդուլ բաբախում է ցեղի սիրտը:

Վ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ